

Aan Gemeenteraad Ameland
Van Ouders & Belangengroep OBS 't Ienster Ballum
CC Inspecteur van het Onderwijs t.a.v. [REDACTED]

Datum 14 oktober 2024
Betreft Bestuur OBS 't Ienster

Geachte leden van de gemeenteraad,

Graag willen wij u een aantal zaken meegeven, nu besluitvorming over de bestuursoverdracht is uitgesteld. Allereerst willen wij u en de raadscommissieleden danken voor alle inzet voor het openbaar onderwijs en al uw geduld met ons in dit proces. Vanwege de herstelopdracht die de Onderwijsinspectie u heeft gegeven, nemen wij de inspecteur mee in de cc.

Wettelijk gedwongen opheffing

In 2018 heeft uw Bestuurscommissie de vrijwillige opheffing van OBS 't Ienster op de agenda gezet: door fusie met de OBS en CBS in Hollum. In die tijd zitten op de beide openbare scholen ongeveer evenveel leerlingen. Dan weer is 't Ienster groter, dan weer De Schakel. In 2018 zijn ze precies even groot: 45 leerlingen op beide scholen (Jaarverslag OPO, bijlage 1). Toch komt het plan op tafel om de school van Ballum met de scholen in Hollum te fuseren. Leerlingendaling zou de reden zijn.

De MR heeft bij uw Bestuurscommissie aangegeven: wij willen OBS 't Ienster behouden en versterken (februari 2021). B&W meldt kort daarna: het leerlingenaantal in Ballum zal “spoedig de opheffingsnorm van 23 leerlingen benaderen” (raadsvoorstel maart 2021). Was eerst sprake van vrijwillige opheffing, nu is een wettelijk gedwongen opheffing in beeld. Voor de leerkrachten en het team is duidelijk wat dit betekent: het einde van de school en het einde van hun baan in Ballum. Een besturenfusie: dat zou de oplossing zijn, ook voor de werkgelegenheid. OPO en KWS starten het bestuurlijk traject. “Het ideaal van één school op West-Ameland is hetgeen de bestuurscommissie als uiteindelijke uitkomst ziet” en: “We zien dit proces als een tweetraps- danwel een drietrapsraket”, meldt OPO aan de gemeente en aan KWS (maart 2021).

De rol van intern toezichthouder hebben wij in deze turbulente periode gemist. We zijn blij dat de Onderwijsinspectie een herstelopdracht aan de gemeente heeft gegeven om het wettelijk toezicht op ons schoolbestuur te handhaven. Sinds 2022 is dit geregeld, met uw Toezichtcommissie. Het college van B&W lijkt nog te moeten wennen aan het bestaan van een intern toezichthouder. De burgemeester – met zijn hoed van portefeuillehouder Onderwijs op – hield in de raad van 16 september een betoog over de governance van OPO. De wettelijke rol en verantwoordelijkheid van uw raadscommissie ITOO noemde de burgemeester niet.

In het Toezichtkader van OPO lezen wij: *De raadscommissie ITOO is er om de ‘morele eigenaren’ te vertegenwoordigen: belanghebbenden binnen het openbaar onderwijs en zij die zich verbonden voelen met de organisatie; de natuurlijke achterban. (...) Het gaat hierbij om de maatschappelijke legitimatie van het handelen van de bestuurscommissie.* De belanghebbenden en degenen die zich verbonden voelen met de school in Ballum: dat zijn wij. We hebben vertrouwen in uw rol als toezichthouder.

Draagvlak onderwijsfusie

De burgemeester blijft benadrukken dat scholenfusie nu niet aan de orde is. Toch is dit het concrete doel van deze besturenfusie volgens de Fusie-effectrapportage. Eén basisschool op West-Ameland zal ca. 120 leerlingen tellen. B&W citeert het Cedin-draagvlakonderzoek naar zo'n fusieschool (raadsvoorstel 16 september): 40,7% van de respondenten gaf aan zeker te kiezen voor één school en 33,7% gaf aan zeker niet te kiezen voor één school. Een tweede conclusie laat B&W achterwege: “Van de respondenten met als woonplaats Ballum geeft een grote meerderheid aan zeker niet voor één school te kiezen.”

De ouderraadpleging over de besturenfusie is duidelijk: 7 van de 10 respondenten van De Schakel verwachten dat de kwaliteit van het onderwijs hierdoor wordt versterkt. 21 van de 29 respondenten van 't Ienster verwachten dat de kwaliteit van het onderwijs hierdoor niet wordt versterkt. Zonder Woo-verzoek hadden we dit niet geweten. De ouders hebben de uitkomst niet ontvangen, ondanks de toezegging van de GMR (december 2023) en ondanks herhaalde verzoeken. Tot zover de inzet van het OPO-bestuur, wettelijk eindverantwoordelijk voor de ouderraadpleging en voor het functioneren van de medezeggenschap.

Leerlingenprognoses

De naderende opheffingsnorm voor OBS 't Ienster wordt sinds 2021 gepresenteerd als een gegeven. In de raadscommissie van 2 september heeft de burgemeester opnieuw zijn zorgen uitgesproken over onze school. Bij een wettelijk gedwongen opheffing bent u niet meer aan zet, waarschuwde hij. Voor het college van B&W is het duidelijk: de leerlingenaantallen van onze school bevinden zich ondanks verschillende methoden “meerjarig onder de wettelijke opheffingsnorm” (brief 16 juli). Deze prognose staat ook in de Fusie-effectrapportage.

Graag delen wij de feiten, op basis van de huidige cijfers en de cijfers van voorgaande jaren (bijlage 1):

- Feit is dat ca. 40 kinderen van 4 t/m 12 jaar in Ballum wonen.
- Feit is dat ca. 100% van de kinderen in het eigen dorp naar school gaan.
- Feit is dat OPO eerst een opheffing van de school in Ballum aankondigt en dat dit percentage daarna is gaan dalen.

Op 16 september gaf de burgemeester aan dat we over leerlingenprognoses van mening kunnen verschillen. Onze vraag is: zijn de juiste gegevens voor de prognoses gebruikt? Daarover kunnen we niet van mening verschillen. Wijzigingen in de woningvoorraad tellen mee, volgens uw Verordening Onderwijshuisvesting. Al in 2020 adviseert Cedin: “feitelijke informatie over de voorziene uitbreiding” – de nieuwe wijk in Ballum – in de leerlingenprognoses mee te rekenen. Deze aanbeveling is niet opgevolgd. En meer basisgegevens zijn niet of onjuist gebruikt (bijlage 1).

Om een indruk te krijgen van de harde consequenties van deze prognoses, delen wij ons verslag van de ouderavond voor schooljaar 2023-2024 (bijlage 2). We hebben het geanonimiseerd, wilt u het vertrouwelijk behandelen. Een onafhankelijke leerlingenprognose is volgens ons met spoed aan de orde. Volgens de wet dient de gemeente de relevante feiten én alternatieven zorgvuldig te onderzoeken, voordat u een besluit neemt op basis van deze Fusie-effectrapportage.

Verduurzaming

De verduurzamingsopgave: dat is de laatste reden waarom de schoolgebouwen voor het openbaar onderwijs niet in stand zouden kunnen blijven. Graag attenderen wij u op het onafhankelijk kenniscentrum dat schoolbesturen en gemeenten in deze opgave ondersteunt: www.scholenopkoersnaar2030.nl. Het Rijk heeft miljoenen beschikbaar gesteld voor verduurzaming van bestaande schoolgebouwen in plaats van kapitaalverslindende (en -vernietigende) nieuwbouw. Deze subsidieregeling loopt al vanaf 2022 en geldt voor al het maatschappelijk vastgoed van de gemeente.

1 januari 2025

De burgemeester meldde op 2 september dat een besluit tegen het fusievoorstel geen formele consequenties heeft: uw Bestuurscommissie blijft bestaan en de bestuurders van OPO en KWS zullen zich opnieuw beraden over de toekomst. De Stuurgroep Besturenfusie OPO-KWS heeft meer streefdata gehanteerd en niet gehaald: 1 augustus 2022, 1 januari 2023, 1 augustus 2023, 1 maart 2024. In de laatste Fusie-nieuwsbrief voor de zomervakantie schreven de bestuursvoorzitters: "Wij hopen de besturenfusie per 1 januari 2025 te realiseren."

Nu zou dit een fatale datum zijn voor uw besluitvorming. "Als 1 januari 2025 niet gehaald wordt, zal dat problemen opleveren" en "Later is ondenkbaar," heeft de burgemeester op 16 september gemeld. De tijd nemen voor uw besluitvorming zou geen recht doen aan de inzet van vele enthousiast betrokkenen en aan alle formele stappen die zijn gezet. Wij zien nog twee feiten:

- Op 1 januari 2025 eindigt de zittingstermijn van twee OPO-bestuursleden. De ouders kunnen dan – eindelijk – hun recht laten gelden op een bindende voordracht voor de twee nieuwe leden (Wpo artikel 47 lid 4.b).
- In januari 2025 vervalt de leerlingenprognose voor de nieuwbouwaanvraag die OPO en KWS in de Fusie-effectrapportage aankondigen. Deze nieuwbouwaanvraag moet gebaseerd zijn op een meerjarenprognose van maximaal twee jaar oud (Verordening Onderwijshuisvesting, Bijlage II Prognosecriteria A.2). De laatste prognose van B&W is van januari 2023.

Intern toezicht

Uw Toezichtcommissie heeft advies uitgebracht over het fusievoorstel: vóór uw besluitvorming, eerst de uitspraak van de landelijke Klachtencommissie af te wachten en u te beraden op maatregelen die leiden tot herstel van vertrouwen, met name onder de ouders van OBS 't Ienster.

In de raadsvergadering van 16 september heeft de burgemeester zich – met zijn hoed van portefeuillehouder Onderwijs op – uitgesproken tegen de inhoud van dit ITOO-advies, met als argumenten:

- Uw Bestuurscommissie OPO heeft als doel het beste onderwijs mogelijk te maken voor de kinderen op Ameland. Als u deze fusie op de lange baan stelt, dan maakt het college zich ernstig zorgen over de toekomst van het onderwijs.
- De klacht van de ouders heeft geen opschortende werking. De Klachtencommissie geeft niet-bindend advies en zal waarschijnlijk alleen suggesties doen voor verbeteringen in de communicatie, als de klacht al ontvankelijk is.
- Met uitstel van deze fusie maakt u het voor de leerkrachten alleen nog maar moeilijker.
- Een stem voor uitstel kan een stem zijn tegen dit voorstel. Er is ook een andere partij: KWS rekent op samenwerking.

U heeft besloten het ITOO-advies aan te passen: de uitspraak van de Klachtencommissie tot uiterlijk 4 november af te wachten en dan tot besluitvorming over te gaan.

De Onderwijsinspectie heeft in 2020 geconstateerd: *Ondanks de grote betrokkenheid bij het onderwijs vanuit alle betrokken partijen, kan het naleven van de code goed bestuur nu niet waargemaakt worden. De gemeenteraad is in de bestuursvorm de intern toezichthouder en niet de burgemeester of het college van B&W.*

Of de gang van zaken op 16 september recht doet aan de code goed bestuur: deze vraag ligt aan u voor. Het vraagstuk van belangenverstrengeling hoort hierbij ([brief 8 september](#)). Kader van het fusievoorstel is de subsidiebeschikking van de burgemeester aan het hoofd Financiën-in-nevenfunctie (voorzitter KWS en voorzitter Stuurgroep Besturenfusie OPO-KWS). Financiën is mede betrokken bij de wettelijke taken OPO en Onderwijshuisvesting. Schending van het wettelijk verbod op vooringenomenheid leidt tot een vernietigbaar besluit. Ondanks de grote betrokkenheid van het college van B&W bij de scholen en schoolbestuurders op West-Ameland, bent u als enige de intern toezichthouder op het bestuur van OBS 't Ienster.

Kwaliteit van het onderwijs

De burgemeester heeft het afgelopen jaar uitspraken gedaan over de kwaliteit en het bestaansrecht van kleine scholen, in reactie op onze steun voor de school in Ballum. We hebben dit al vaker onder de aandacht gebracht: het Rijk betaalt en het Rijk bepaalt. De Onderwijsinspectie beoordeelt de kwaliteit van kleine scholen, niet het college van B&W. Volgens de inspecteur is de kwaliteit van het onderwijs op OBS 't Ienster op alle onderdelen voldoende en scoort de school op kwaliteitscultuur goed (2020). Wij danken alle betrokkenen en met name de leerkrachten dat deze kwaliteit onder de omstandigheden op peil blijft.

Volgens de Onderwijsinspectie gaat het bij kwaliteit allereerst om een goed bestuurd school met scheiding tussen bestuur en toezicht. Het gemeentebestuur heeft een herstelopdracht gekregen, niet onze school. De niet aflatende druk vanuit OPO op de leerkrachten en de ouders van OBS 't Ienster door al vier jaar lang te spreken over wettelijk gedwongen opheffing: dat is de concrete bedreiging voor de kwaliteit van onze school. Deze druk moet stoppen, want op deze manier gaat stuk wat goed is.

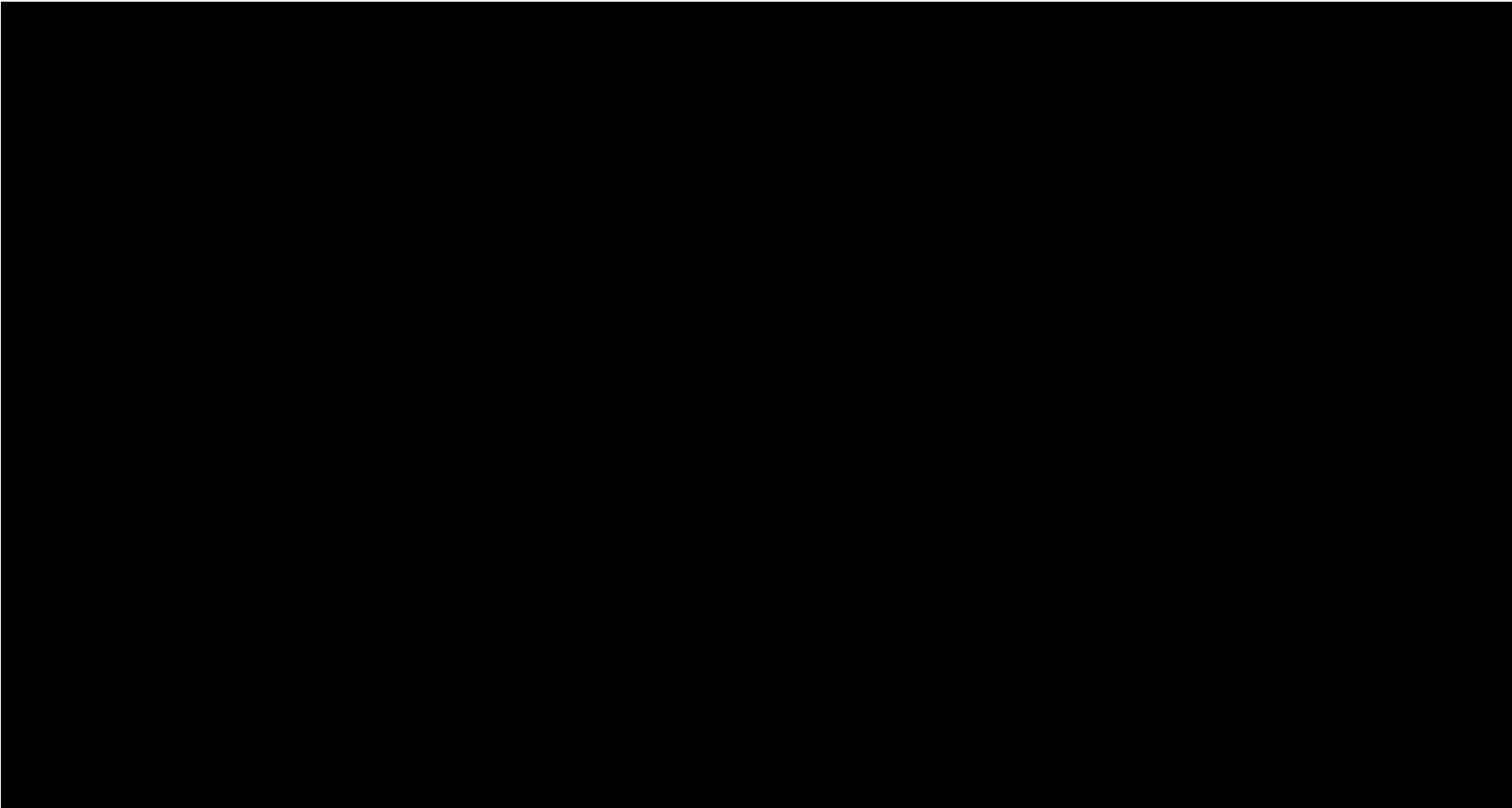
Wij willen een eerlijke toekomst voor onze dorpschool, vanuit openheid en gezamenlijke belangen. Wij vragen u ons hierbij te steunen door als toezichthouder met de portefeuillehouder Onderwijs in gesprek te gaan. De stem van de burgemeester reikt ver, welke hoed hij ook opzet.

Hoogachtend,

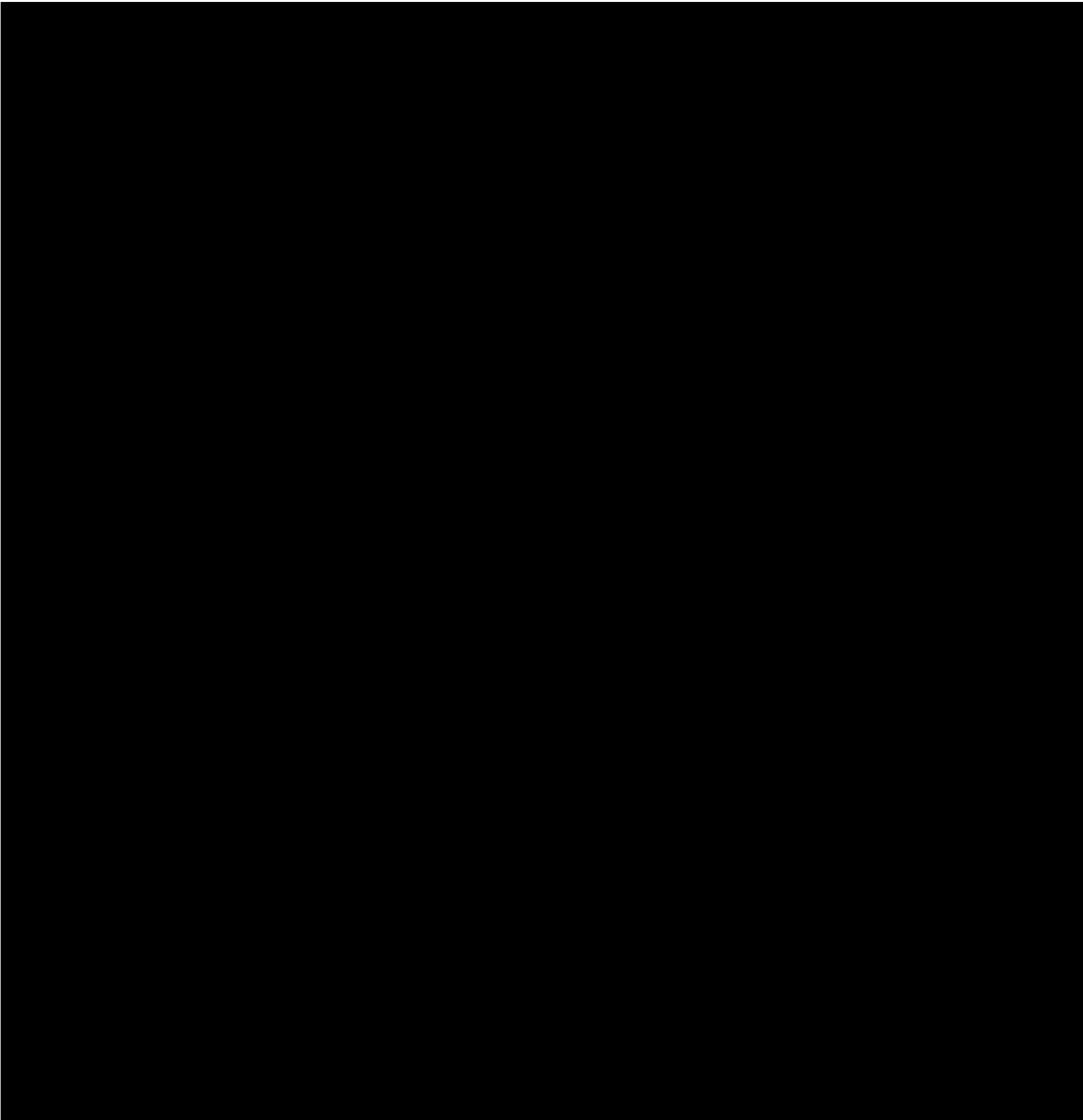
Ouders en betrokkenen OBS 't Ienster Ballum

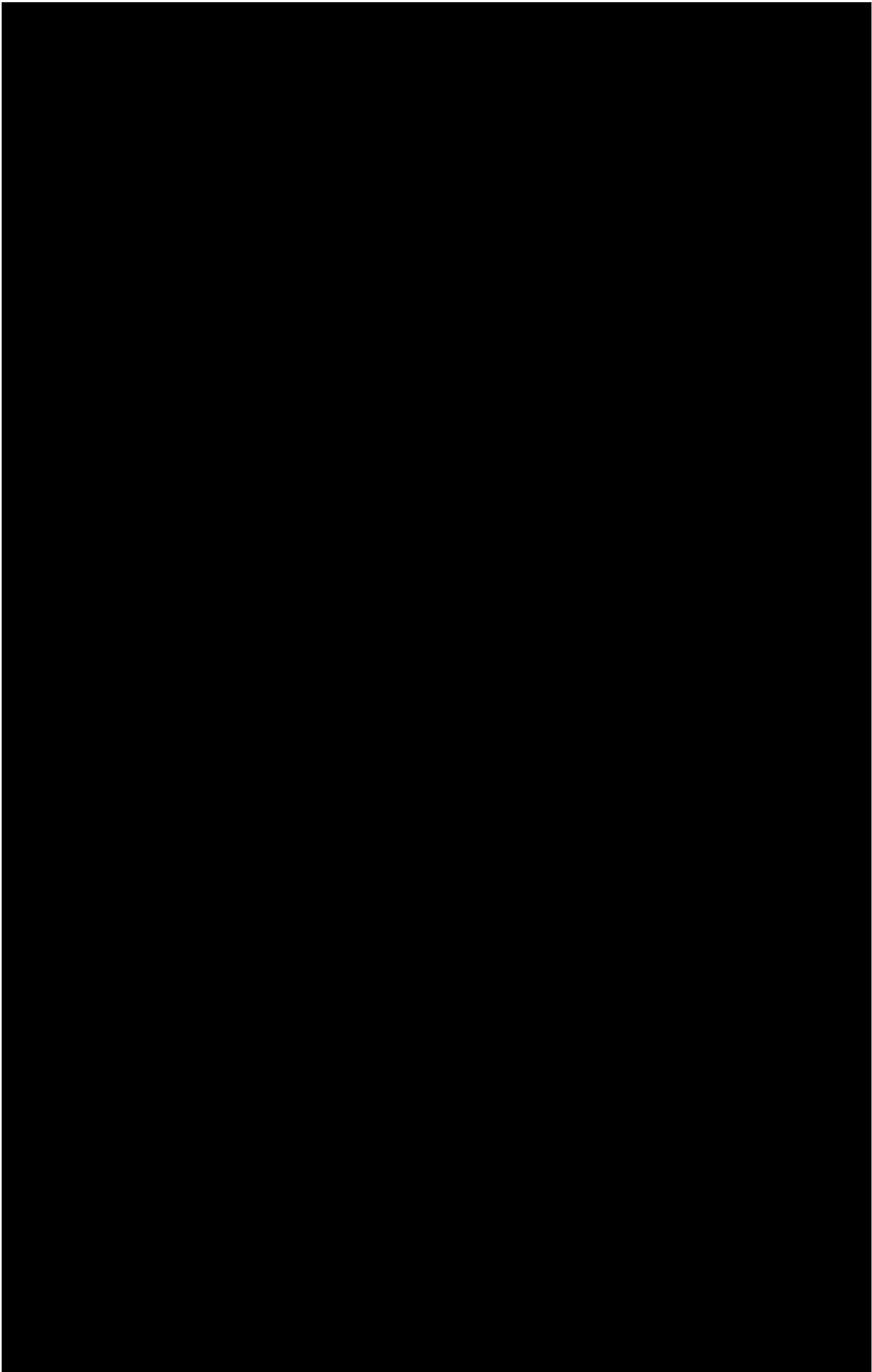
Wij hebben de afgelopen dagen veel steun gekregen voor deze brief en de groep groeit nog steeds:

Betrokken ouders van kinderen 0 t/m 12 jaar

Betrokkenen basisschool Ballum

Bijlage 1

Werkgroep Leerlingenprognoses 't Ienster September 2024

Met een werkgroep van ouders hebben we gekeken naar de leerlingenprognose voor 2023-2041, opgesteld door Planningverband Groningen (PVG) voor de gemeente in januari 2023.

Het totaal aantal kinderen in Ballum 4-12 jaar ligt volgens PVG tot 2041 **rond de 40 kinderen** met als laagste 33 kinderen in 2028. Zie bijlage A.

In een dorp met één school is een zg. deelnamepercentage **rond 100%** normaal. Dat zie je in het rapport van PVG. Tot de start van het scholenfusie-proces ligt het deelnamepercentage in Ballum zelfs boven de 100%. Dat betekent dat ook kinderen van buiten Ballum naar 't Ienster gaan. Zie bijlage B.

Hoe komt de leerlingenprognose van 't Ienster dan onder de opheffingsnorm terecht? Als de deelname jarenlang **rond 100%** van het kinderaantal ligt en dus **30 tot 40 kinderen in Ballum** naar school gaan?

Bij de gemeente hebben we al aangekaart: de nieuwe wijk van Ballum is in de prognoses niet meegerekend. Maar er is meer aan de hand.

Het rapport van PVG kijkt ook een aantal jaren terug. Dat zijn geen prognoses, dat zijn feiten. We zien dat de aanmelding van kleuters op 't Ienster tijdens het scholenfusie-proces vanaf 2018 begint te dalen. In 2020 gaan nog maar 6 van de 8 kleuters in het eigen dorp naar school, in 2021 1 van de 3, in 2022 2 van de 4. Het deelnamepercentage zakt van **rond 100%** naar **50%**. Zie bijlage C.

De halvering van de instroom heeft een negatief effect op het totaal. Van alle kinderen 4-12 jaar in Ballum gaat in 2022 nog maar **70%** naar 't Ienster. Zie bijlage B en C.

Wat is er aan de hand, dat kinderen vanaf 2020 niet meer vanzelfsprekend in Ballum naar school gaan? Ouders zijn tevreden. De kwaliteit van het onderwijs is meer dan op orde. In 2020 kreeg 't Ienster zelfs een 'goed' van de Onderwijsinspectie voor kwaliteitscultuur. Leerkrachten geven bij ons aan blij te zijn met het schooltje. De steun voor de school in het dorp is groot, ook onder jonge en toekomstige ouders.

Een terugblik: in 2018 begint de interim-directeur van 't Ienster met plannen voor één school op West. Op verzoek van de burgemeester schrijft hij daar een startnotitie over. In 2020 staat de nieuwe school ingetekend in de Gebiedsvisie van de gemeente voor Holum. Om te onderzoeken of hier draagvlak voor is, organiseert de gemeente een enquête: 'Hoe moet de nieuwe school voor West-Ameland eruit zien?' Het scholenfusieproces leidt tot grote onrust en onzekerheid in Ballum.

In maart 2021 meldt het college aan de raad dat 't Ienster onder de opheffingsnorm van 23 leerlingen komt. In februari 2023 herhaalt het college deze boodschap, op basis van de nieuwe prognoses. In 2028 zou het zover zijn: "De bekostiging die de school van het rijk ontvangt, eindigt dan van rechtswege." De besturenfusie wordt genoemd als de volgende stap, het PVG-rapport als bijlage meegestuurd.

In het rapport gebruikt PVG een **deelnamepercentage van 70%** voor de prognose van 't Ienster. Dit is het percentage dat sinds de start van het fusieproces geleidelijk is gedaald. Deelname aan de school in het dorp was tot dan **rond 100%**. Vanaf 2027 rekent PVG zelfs nog maar met **65% tot 2041**.

Zo komt 't Ienster – in deze prognose – vier jaar onder de wettelijke opheffingsnorm. Het PVG-rapport rekent de nieuwe wijk niet mee en rekent met een lager deelnamepercentage aan 't Ienster dan tot 2020 gebruikelijk was. Zo staat ineens een school zonder perspectief op papier.

Volgens OPO zijn de leerlingenaantallen van 't Ienster inmiddels nog lager dan PVG heeft berekend: 24 leerlingen dit schooljaar en nog maar 15 leerlingen in 2026 en 2027.

Het goede nieuws is: de werkelijke cijfers zijn hoger. Op de wettelijke peildatum dit schooljaar (1 februari 2025) zitten **29 kinderen** op 't Ienster. En wonen **40 kinderen 4 t/m 12 jaar** in Ballum. Dat hebben we gezamenlijk geteld.

Dat valt ook op in het rapport van PVG: de prognose hanteert als peildatum t/m 2041 **1 oktober**. De wettelijke peildatum is **per 2022** gewijzigd naar **1 februari** (Wet Vereenvoudiging bekostiging PO).

Toch rekent PVG nog altijd met de verouderde peildatum van **1 oktober**. Terwijl de bekostiging van een school voor het volgend schooljaar per **1 februari** bepaald wordt. En dat geeft een ander beeld, want dan is meer instroom van nieuwe kleuters. Daar kwamen wij achter, toen we zelf met deze tellingen aan de slag gingen.

Afgelopen jaren hebben wij en nieuwe ouders steeds opnieuw van de interim-directeur gehoord: de bekostiging van deze school gaat stoppen. De school krijgt nog een jaar of twee, dan eindigt het hier.

Op basis van het PVG-rapport kunnen OPO en het college daar helemaal geen uitspraak over doen. De peildatum voor de bekostiging klopt niet.

Hoogste tijd voor een nieuwe leerlingenprognose:

- De nieuwe woonwijk meerekenen, volgens de richtlijnen
- Het gemiddelde deelnamepercentage toepassen van vóór het scholenfusieproces in 2020.
- De peildatum 1 februari hanteren, want daarop bepaalt het rijk de bekostiging

Tot slot een terugblik. Dit waren de leerlingenaantallen tot de start van het scholenfusie-proces (Jaarverslag OPO 2018 en 2019).

ONTWIKKELING LEERLINGAANTALLEN PER 1 OKTOBER

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
09 DN 't Ienster	38	45	44	56	57	62	58	51	52	45	44
08 DC De Schakel	68	58	63	55	54	49	52	52	50	45	47
Totaal	106	103	107	111	111	111	110	103	102	90	91

Overzicht kinderen (Uitgangsjaar: 2023)

Leeftijd	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041
2					3	4	3	5	3	3	5	4,5	4,7	4,8	4,9	5,1	5,1	5,1	5,2	5,3	5,5	5,5	5,2	4,9	5,0	5,0	4,8	4,5
7																												
2																												
1																												
4																												
2																												
5																												
6																												
9																												
7																												
8																												
9																												
10																												
11																												
12																												

= prognose aantal kinderen
in Ballum

0 t/m 3	23	19	24	23	15	17	13	16	14	15	17	15	17	19	19	19	20	20	20	21	21	21	22	22	21	21	20	20
4 + 5	12	12	7	6	15	14	11	11	7	8	7	9	10	7	8	10	10	10	10	11	11	11	11	11	11	11	12	11
4 + 7	29	27	19	18	21	20	26	24	18	19	14	17	17	16	18	17	18	20	20	20	21	21	21	21	22	22	22	22
4 t/m 12	58	59	51	49	56	48	47	43	41	39	39	41	36	35	33	34	35	36	38	37	38	40	41	41	42	43	43	43
0 t/m 12	84	82	81	75	75	71	66	63	59	57	57	60	59	55	57	55	57	59	60	62	61	63	65	66	66	66	66	66

= % van kinderen uit Ballum op 't lenster
(‘deelnamepercentage’)

Bijlage B
Gemeente Ameland
Ballum

PVGpro

Deelname/belangstelling overzicht (Uitgangsjaar: 2023)

Deelname Belangstelling t lenster	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041
	98,3	105,1	113,7	104,1	92,9	93,8	93,6	74,4	68,3	69,2	68,2	67,2	66,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2	65,2
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Deelname 4-5 jr. Belangstelling 4-5 jr t lenster	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041
	156,3	108,3	114,3	100,0	93,3	92,9	72,7	63,6	42,9	62,5																		
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

= te verwachten belangstelling van kinderen uit Ballum
voor 't lenster ('belangstellingspercentage')

deelname = het deel van kleuters 4 jaar in Ballum dat naar 't lenster gaat (in %)

**bg. = basisgeneratie
totaal aantal kleuters 4 jaar in Ballum**

Bijlage C

Gemeente Ameland

t lenster

PVGpro

Methode I Korte termijn overzicht (Uitgangsjaar: 2023)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
leerl. 4 jaar	6	1	2	2	2	4	2	2
bg. 4 jaar	8	3	4	4	3	7	4	4
deelname	75,0	33,3	50,0	50,0	52,1	52,1	52,1	52,1
leerl. 4-12 jaar	44	32	28	27	28	28	22	21
leerl. 4-7 jaar	21	18	11	12	8	11	10	10

Methode II Korte termijn overzicht (Uitgangsjaar: 2023)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
leerl. 4-12 jaar	44	32	28	27	26	27	23	22
leerl. 4-7 jaar	21	18	11	12	10	12	12	11
bg. 4-12 jaar	47	43	41	39	39	41	35	34
deelname	93,6	74,4	68,3	69,2	68,2	67,2	66,2	65,2

Korte termijn resultaten (Uitgangsjaar: 2023)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
meth.II	44	32	28	27	26	27	23	22
gemiddelde.	44	32	28	27	27	28	23	22

deelname = het deel van de kinderen 4-12 jaar in Ballum dat naar 't lenster gaat (in %)

**bg. = basisgeneratie
totaal aantal kinderen 4-12 jaar in Ballum**